

سر آل سعود به سنگ خورد / تسلیم خاموش عربستان در برابر ایران

کمتر از سه ماه پس از اظهارات محمدبن‌سلمان، ولیعهد سعودی درخصوص کشاندن جنگ به داخل مرزهای ایران، سه نشریه معروف آمریکایی از عقب‌نشینی خاموش عربستان در برابر ایران با هدف کاهش تنش خبر دادند. «بیزینس اینسایدر»، «نشنال اینترست» و «هافینگتن پست» در گزارش‌هایی همسو با تشریح وضعیت کنونی عربستان سه دلیل برای تمایل عربستان به بهبود رابطه با ایران مطرح کرده‌اند.

به گزارش آران نیوز: سر سعودی‌ها به سنگ خورد! این مضمون گزارش‌هایی است که سه نشریه آمریکایی «بیزینس اینسایدر»، «هافینگتن پست» و «نشنال اینترست» در وصف حال عربستان منتشر کرده‌اند. به گزارش «هافینگتن پست» عربستان سعودی سرانجام متوجه این موضوع شد که سیاست‌های کوتاه‌فکرانه و عجولانه‌اش آن‌طور که انتظارش را داشتند، کارساز نبوده است. به همین خاطر مقامات این کشور دست به دامان عراق برای بهبود رابطه با ایران شده‌اند. از طرفی نشریه آمریکایی «بیزینس اینسایدر» در تحلیلی آورده است که ولخرجی‌های عربستان در تامین مالی گروه‌های تندرو باعث تشکیل داعش شده است. اکنون که اقتصاد عربستان با مشکلات عدیده‌ای مواجه شده، دیگر این کشور توانایی تامین مالی تروریست‌ها را ندارد، اتفاقی که در کنار مجاهدت‌های مردم عراق و سوریه شاید بتوان شکست‌های پی‌درپی تروریست‌ها را به آن نسبت داد. در این شرایط تنها راهکاری که برای پادشاهان عربستانی باقی می‌ماند بهبود رابطه با ایران با هدف کاهش هزینه‌های تنش است. همچنین نشریه «نشنال اینترست» در گزارشی مدعی شده است که بهبود رابطه ایران و عربستان به نفع تمام طرف‌هاست. در این میان نیاز عربستانی‌ها و منفعتی که از سرگیری روابط برای آنها دارد، بسیار بیشتر از طرف ایرانی است.

سر عربستان به سنگ خورد!

چه کسی فکرش را می‌کرد کشوری ثروتمند همچون عربستان با وجود غرور کاذبش روزی دست به دامان دولت عراق برای وساطت میان ریاض و تهران شود؟! اما این دقیقا همان واقعیتی است که در روزهای اخیر اتفاق افتاده است. در این راستا، شبکه تلویزیونی الغدیر عراق در گزارشی مدعی شده است که شاهزاده جنگ‌طلب عربستان، محمدبن‌سلمان که پیش از این خواستار جنگ با ایران شده بود از نخست‌وزیر عراق خواسته است میانجی برقراری رابطه میان ریاض و تهران شود. اما چرا چنین تغییر ناگهانی در رویکردهای عربستان سعودی اتفاق افتاده است؟

پاسخ این سوال تنها به اوضاع سیاسی پیچیده خاورمیانه بستگی ندارد، بلکه به تضعیف قدرت سیاسی حکام سعودی در منطقه برمی‌گردد. در این باره نشریه «هافینگتن پست» در گزارشی مدعی شده است تقاضای عربستان برای میانجی‌گری عراق برای بهبود رابطه با ایران نشان دهنده واقع‌بینی پادشاهان این کشور از واقعیت‌های سیاسی منطقه است. سعودی‌ها به‌خوبی متوجه این موضوع شده‌اند که به‌جای جنگ با ایران در زمینه‌های مختلف، بهتر است روابط خود با این کشور را گسترش دهند.

در واقع عربستان می‌خواهد با همکاری ایران برای بحران‌های منطقه‌ای خود (همچون درگیری‌های یمن، سوریه و عراق) و همچنین تفاهم بر سر قیمت نفت راه‌حلی بیابد. از دلایل دیگری که موجب شده عربستان به از سرگیری رابطه با ایران روی آورد نیاز این کشور به ایجاد تغییراتی سیاسی است، تغییراتی که به درگیری‌های سوریه پایان می‌دهد، این کشور را از باتلاق یمن بیرون می‌کشد، تعامل مجدد با قطر برقرار می‌سازد و در نهایت به ثبات قیمت نفت می‌انجامد.

به عقیده صاحب‌نظران به‌نظر می‌رسد افرادی هستند که به رهبران سعودی مشورت می‌دهند. توصیه این مشاوران به پادشاهان عربستانی این است که به‌جای دشمنی با ایران، راه‌سازش را با این کشور در پیش گیرند، چراکه قدرت‌هایی همچون روسیه و چین در پشت صحنه رابطه ریاض-تهران گرایش به سمت ایران دارند. «هافینگتن پست» در گزارش خود می‌نویسد که روسیه و چین از ادامه اختلافات میان کشورهای منطقه سود می‌برند، چراکه به‌واسطه این اختلافات می‌توانند نفوذ سیاسی و اقتصادی خود را در منطقه گسترش دهند.

به عقیده کارشناسان بهبود رابطه میان ایران و عربستان به ثبات بیشتر منطقه می‌انجامد. اما این روزنامه آمریکایی در گزارش خود چنین تحلیلی را رد کرده است. در این رابطه با توجه به اینکه خواسته عربستان برای برقراری رابطه با ایران به دلیل ترس از نفوذ چشمگیر ایران و از دست دادن تسلط خود بر منطقه است، نمی‌توان این تغییر نگرش آنها را به ثبات منطقه نسبت داد.

از طرفی با توجه به اینکه عربستان سعودی در بن‌بست بحران‌های منطقه‌ای گیر افتاده است، باید تغییراتی را برای آینده این کشور متصور شد. در واقع سیاست‌های خارجی نادرست عربستانی‌ها (در کنار چالش‌های اقتصادی و سیاسی روزافزون در داخل این کشور) در آینده خاورمیانه جایگاهی نخواهد داشت و گسترش نفوذ و قدرت ایران را به‌دنبال دارد.

بنابراین در این شرایط برای عربستانی‌ها چاره‌ای نمی‌ماند جز اینکه در اقدامی استراتژیک روابط خود با ایران را بهبود بخشند. صاحب‌نظران معتقدند اتفاقات روزهای اخیر نشان‌دهنده آن است که پادشاهان عربستان بیشتر نگران نجات خود و ثبات داخلی کشورشان هستند. بنابراین سیاست گفت‌وگو بهترین استراتژی ممکن برای این کشور است. در نهایت می‌توان گفت آینده متزلزل عربستان نه تنها نفوذ ایران را در کشورهای هم‌جوار عراق، سوریه، لبنان و یمن افزایش می‌دهد بلکه باعث ناامیدی متحدان منطقه‌ای عربستان و گرایش آنها به سمت ایران می‌شود.

تاکنون سیاست‌های عربستان سعودی در راستای کمک‌های مالی به دولت‌های عربی و گروه‌های تکفیری برای مقابله با نفوذ ایران بوده است. در این برهه اما بحران‌های اقتصادی این کشور، دست و دلبازی سعودی‌ها را با چالش روبه‌رو ساخته است. به گزارش نشریه آمریکایی «بیزینس اینسایدر» تامین مالی گروه‌های افراطی تاکنون نتایج مورد انتظار پادشاه عربستان را به همراه نداشته است. ایجاد داعش یکی از پیامدهای ناگوار تامین مالی گروه‌های جهادی از سوی عربستانی‌ها بوده است، گروهی مرتد که شاید خود عربستانی‌ها برای ایجاد آن برنامه‌ای نداشتند.

در حقیقت می‌توان گفت تلاش عربستان برای گسترش نفوذ خود در منطقه تاکنون نتیجه عکس داشته است، چراکه اکنون قدرت خاندان آل سعود چه در مسائل داخلی و چه در مسائل منطقه‌ای به شدت کاهش یافته است. عربستانی‌ها به خوبی متوجه این واقعیت شده‌اند که توانایی شکل‌دهی منطقه را آن‌طور که می‌خواهند، ندارند. گرچه سیاست‌های نابخردانه عربستان ممکن است برخی مشکلات را برای رقیبانش بیافریند اما به‌طور قطع مدیریت کنترل حوادث آینده را از دست آنها خارج خواهد کرد.

مقامات عربستانی اکنون فهمیده‌اند که به‌جای دخالت‌های بیجا در کشورهای هم‌چون یمن باید بر مشکلات داخلی خود متمرکز شوند. در این میان کاهش شدید قیمت نفت نه تنها محدودیت‌های اقتصادی و ناتوانی در تامین مالی گروه‌های تروریستی را برای عربستانی‌ها به همراه داشته، بلکه پیشبرد ساده‌ترین عملیات‌های نظامی را برای این کشور دشوار کرده است. در این رابطه در سال 2016 سهم خدمات امنیتی و مخارج نظامی از بودجه دولتی عربستان حدود 37 درصد بوده است، سهمی که در سال جاری به 32 درصد کاهش یافت.

به گزارش «بیزینس اینسایدر»، فاش شدن ایمیل میان سفیر سابق آمریکا در رژیم صهیونیستی و سفیر امارات در آمریکا، از بحران بودجه‌ای عربستان پرده برداشت. در این ایمیل سفیر امارات از تمایل شدید شاهزاده عربستانی به پایان یافتن جنگ یمن نوشت. در واقع بحران‌های اقتصادی ریاض به شدت منابع مالی عربستان را برای ادامه جنگ یمن محدود کرده است.

به ادعای این نشریه، وضعیت اسفبار اقتصادی عربستان ناگزیر آنها را به قبول خواسته‌های ایران در منطقه سوق می‌دهد. در این باره هر توافقی با ایران شکستی سنگین برای عربستان محسوب می‌شود چراکه در نهایت به نفوذ بیشتر ایران در منطقه می‌انجامد. بنابراین در شرایط فعلی خاندان آل سعود تصمیم گرفته‌اند بین شرایط نابسامان اقتصادی و تسلیم خواسته‌های ایران شدن، گرایش به سمت ایران را انتخاب کنند.

«نشنال اینترست»: منافع همه در گرو آشتی

نشریه آمریکایی «نشنال اینترست» در گزارشی مدعی شده است که از سرگیری روابط ایران و عربستان به نفع تمام طرف‌هاست. اقتصاد هر دو کشور تا حد زیادی به تجارت نفت وابسته است. کاهش تنش‌ها باعث بهبود جو روانی حاکم بر بازارها و افزایش قیمت طلای سیاه خواهد شد.

از طرفی جوامع اجتماعی هر دو کشور شامل اقلیت‌های قومی و مذهبی - هستند که به شدت تحت‌تاثیر طرف مقابل قرار دارند. محمد بن سلمان، شاهزاده جوان و جاه‌طلب سعودی‌ها که پیش از این مواضع خصمانه‌ای علیه ایران داشت اکنون متوجه نتیجه معکوس و عواقب ناگوار سیاست‌های ضدایرانی‌اش شده است. شاهزاده عربستانی این روزها به هر دری می‌زند تا کشورش را از شرایط بحرانی که او ایجاد کرده نجات دهد.

دو راهکاری که او در ذهن می‌پروراند خروج از جنگ یمن و بهبود رابطه با ایران است. این نشریه آمریکایی با اشاره به تقاضای شاهزاده عربستانی برای میانجیگری عراق برای بهبود رابطه با ایران مدعی شده است که اکنون منافع عربستانی‌ها در گرو از سرگیری روابط با ایران است. در این میان اگر آمریکایی‌ها به دشمنی خود با ایران ادامه دهند، نتیجه‌ای جز انزوا برایشان حاصل نخواهد شد.

ترجمه و تنظیم از نیما صبوری